

SVEDOČENJE O KUBANSKOM ISKUSTVU

Če Gevara »PARTIZANSKO RATOVANJE I REVOLUCIJA«, VIZ, 1974.

U nas je zaslugom Biblioteke »Savremena vojna misao« objavljena i četvrta Gevarina knjiga zbirka radova »Partizansko ratovanje i revolucija« (preveli sa engleskog Bora Pejčinović i Dušan Isaković).

Dok je iz ostale tri knjige — »Bolivijski dnevnik«, »Uspomene na kubansku revoluciju« i »Socijalizam i čovek« — naš čitalac lako uočavao da se Če Gevara samo u manjoj meri, tako reći parcijalno i uzgred, bavi tretiranjem problema oružane borbe, dotle će se u njegovim radovima, koje je izdavač priredio i uvrstio u ovu zbirku, susresti sa revolucionarom koji se bavi pitanjima iz vojne oblasti, naći će poglede na organizovanje i način vođenja partizanskog rata i ulogu koju je taj način vođenja oružane borbe odigrao u revoluciji na Kubi i koju može imati u razgaranju revolucionarnih borbi širom Latinske Amerike.

Knjigu čine dve celine: prva — opširan Čeov rad »Partizansko ratovanje« u kome je sabrao i, donekle, teorijski uopštio iskustva partizanske (gerilske) borbe u oružanom delu kubanske revolucije i, druga — zbirka radova »Izabrani govori i članci Če Gevare o partizanskom ratovanju i revoluciji«, uključujući tu i mesečne zaključke

»Bolivijskog dnevnika«, kao i bogatu bibliografiju svih njegovih objavljenih radova. Time je ona, pre svega zbog specifičnosti u nas manje poznate problematike koja se u njoj obrađuje, pa i zbog ličnosti samog autora, veoma zanimljiva i korisna, i to ne samo za starešine iz oružanih snaga već i za sve one naše ljude koji se, na određen način, bave izučavanjem raznih aspekata vođenja oružane borbe, a pogotovu partizanskog načina, kao i one koji se susreću sa praktičnom problematikom opštenarodne odbrane u celini. To tim pre što autor ovde podrobno, iz svih uglova, razmatra i mnogobrojne istorijske, političke, ekonomske, sociološke i druge činioce kubanskog i šireg podneblja, posmatrajući i smeštajući ih u kontekst revolucionarnih zbivanja i, u manjoj ili većoj meri, povezujući ih sa partizanskim ratom.

Pažljiviji čitalac će, nema sumnje, naći da su ta Čeova razmišljanja posle gotovo dve i po decenije vrlo poučna, u mnogo čemu još aktuelna i prihvatljiva, a svakako zanimljiva, zbog čega zaslužuju pažnju i širi osvrt. Ipak, za ovu priliku je, verovatno, preče da se težište prikaza stavi na oružanu problematiku, razume se onako kako je postavljena u knjizi, odnosno da se pokuša sagledati šta ova knjiga znači u domenu teorije i prakse

ratne veštine, u kom smislu je zanimljiviji njen prvi deo.

Na početku knjige, razrađujući »Opšta načela partizanskog ratovanja«, autor ističe svoju nameru da pronađe »osnovne principe na koje se oslanja ta vrsta borbe i pravila kojih treba da se pridržavaju narodi koji traže svoje oslobođenje; da pretvorimo praksu u teoriju, da sredimo i uopštimo to iskustvo kako bi i drugima koristilo«. To je, nesumnjivo, ambiciozan cilj knjige u čijem su sadržaju, pored ostalog, zahvaćeni problemi suštine, strategije i taktike partizanskog ratovanja, zatim ratovanja na pogodnom i nepogodnom zemljištu, u prigradskim zonama itd. Na osnovu tako postavljenog cilja i iz sadržaja knjige čitalac očekuje celovitiju razradu teorije vođenja partizanskog rata uopšte, odnosno analizu i uopštavanje praktičnih borbenih iskustava i teorijskih saznanja iz savremenih partizanskih ratova. Međutim, autor samo uzgred pominje borbeno iskustva naroda Kine, Alžira i Vijetnama bez nužnog analitičkog prilaza i ne koristeći ih dovoljno radi izvlačenja odgovarajućih pouka i teorijskih zaključaka, što bi uticalo na njegova opredeljenja i celovit pogled na partizansko ratovanje. On u ovoj knjizi gotovo da nije otišao dalje od kubanskog iskustva, koje ovde razrađuje samo godinu dana nakon konačnog trijumfa kubanske oružane borbe i preporučuje ga kao recept za partizansko ratovanje osobito u zemljama »zelenog kontinenta« u kojima su, kako je cenio, zreli uslovi za gerilsku borbu i revoluciju, za otpočinjanje partizanskog pokreta, odnosno oružane borbe za socijalno i nacionalno oslobođenje eksploataisanih i ugnjetenih, i to odmah, bez oklevanja. Time je razmatranje te

inače veoma značajne i razuđene problematike znatno suženo, što je i razlog da su rezultati tog razmatranja ostali gotovo na pokušaju da se pruži uputstvo za partizansko ratovanje, priručnik u kome su sabrana praktična iskustva sa opširnim komentarima o taktičkim postupcima u borbi, organizacijsko-formacijskoj strukturi partizanskih jedinica, naoružanju i obuci, obaveštajnoj službi, organizovanju veze, ideološko-političkom vaspitanju, borbenom moralu, brizi za ljude, odnosu prema stanovništvu, snabdevanju i zbrinjavanju, organizaciji civilnih poslova, ulozi žena i o brojnim drugim problemima.

U inače detaljnoj obradi tih značajnih problema Če Gevara nema uvek dovoljno izgrađen, ujednačen i objektivian pristup. On, na primer, neka iskustva svestrano analizira unoseći sav žar revolucionara i gledanja marksiste, primenjujući dijalektički metod i pozivajući se na zakonitosti oružane borbe, čime uspeva da ih uobliči u principe partizanskog rata, dok u obradi nekih drugih pitanja ne uspeva da odvoji bitno od sporednog, pa gde-gde zapada i u kontraverznosti, u dogmatizam.

Prema Gevari, oružana pobeda kubanskog naroda ima poseban značaj zbog toga što je dokazala: »prvo — da narodne snage mogu da pobeđuju u ratu protiv regularne armije; drugo — da se ne sme uvek čekati da se prethodno ispune svi uslovi za podizanje revolucije: jedino ustaničko organizovano jezgro može stvoriti uslove; treće — da je u nedovoljno razvijenim zemljama Latinske Amerike osnovni teren za oružanu borbu selo.« Uz to, on tvrdi da je oružana borba jedini mogući način za preuzimanje vlasti i oslobođenje potlačenih

naroda Latinske Amerike, a da je osnovna snaga oružane borbe i revolucije u celini siromašno seljaštvo, još uže seljačka gerila — i po svom sastavu i po prostoru gde se vodi oružana borba. On, istina, ne isključuje i borbu »gradske gerile«, ali u njoj ne vidi ozbiljniju snagu revolucije, tako da njen udeo svodi na sabotaze i podređuje je seoskoj gerili kao »avangardi«, umanjujući time i doprinos radničke klase u oružanom delu revolucije, mada će kasnije tvrditi da bez radničke klase nema socijalizma.

Če Gevara tvrdi da su u savremenim uslovima moguće samo dve vrste partizanskog rata: prva — kada partizani čine pomoćne snage velikih armija i dejstvuju u pozadini neprijatelja i, druga — kada oružana grupa obespravljenih, uglavnom seljaka, vodi borbu protiv kolonijalističkog ili drugog režima. On ukazuje i na postupnost u razvoju partizanske borbe, zavisno od jačine snaga, izrastanja kadrova i sticanja iskustva kroz borbu, proširivanje borbe na veće oblasti i kasnije zahvatanje gradova. Autor partizanski rat shvata kao početnu fazu rata dok partizanske snage ne prerastu u krupnije formacije »i steknu karakteristike regularne armije« izvođeci zaključak: »Pobedu će uvek izvojevati regularna armija, iako njeno poreklo leži u borbi koju su otpočele i vodile partizanske snage«.

Razmatranje partizanske taktike, i po datom obimu i po pažnji koju autor toj problematici poklanja, zauzima težišno mesto u knjizi pri čemu Če tvrdi da je taktika »praktični metod i sredstvo za ostvarivanje velikih strategijskih ciljeva«, a da se taktički postupci, iako veoma raznovrsni i elastični, moraju »stalno prilagođavati situaciji i usavršavati«. Po njemu, bit-

na obeležja partizanske taktike su »iznenađenje, tajnost, lukavstvo i noćno dejstvo«, pri čemu brojna inferiornost prinuđava partizane na iznenađna dejstva, što je »veština da se sve nezgode u borbi pretvaraju u prednosti«.

Autorov savet je: stalno nanositi udarce neprijatelju, tražiti mu slabe tačke, ne dati mu da se odmara, dodajući: »Udari pa beži, sačekaj, vrebaj iz zasede, povrati se i udari pa ponovo beži, i tako uvek i neprekidno — ne ostavljajući neprijatelja na miru. Ta povlačenja, kao i neupuštanje u frontalne borbe, samo su prividno negativan kvalitet.

Če podrobno razrađuje osnovne taktičke principe pri dejstvu na neprijateljeve kolone, ukazuje na značaj povezivanja boraca sa narodom u toku borbenih dejstava, ostvarivanja nadmoćnosti na izabranom objektu dejstva uz blagovremeno korišćenje rezervi, obezbeđivanje potpune pokretljivosti jedinica itd. Pri tome neki njegovi stavovi, ocene i sugestije znače doprinos izučavanju vođenja partizanskih borbenih dejstava u određenim uslovima, kao što su pitanja: pripremanje iznenađenja neprijatelju brzom promenom načina borbenih dejstava, postavljanjem manjih delova jedinice na pogodno mesto kao mamac, kretanjem, baziranjem; značaj poznavanja zemljišta i prilika na teritoriji na kojoj se izvode borbena dejstva; preduzimanje mera borbenih osiguranja i obezbeđenja jedinica; iznenađna primena (iz zasede, u borbi u naseljenim mestima i sl.) manje primenljivanih, makar i manje efikasnih i za neprijatelja novih vrsta oružja, ili bar manje poznatih taktičkih postupaka, zatim upotreba poznatog oružja na neprijatelju nepoznat način pri čemu kao osnovni

način snabdevanja oružjem i municijom naznačava otimanje od neprijatelja, zbog čega u izboru oružja prednost daje »onom tipu naoružanja koje upotrebljava neprijatelj«. U knjizi posebno ukazuje i na neophodnost razvoja i način uređenja baza na koje se partizanske snage oslanjaju kao na osnovice za vođenje oružane borbe.

U epilogu prvog dela knjige kojeg je nazvao *»Analiza kubanske situacije — njena sadašnjost i budućnost«* Če Gevara ukazuje na nužnost i skicira mogućnost odbrane Kube primenom svojevrstnog sistema opštenarodne odbrane, mada ga tako ne naziva. Razmatrajući kubansku situaciju, on uočava teškoće sa kojima se suočava Kuba ili koje je očekuju, izazvane pre svega spoljnim pritiscima. Revolucionarne promene na Kubi su, pored razvlašćene oligarhije i diktatorskog režima, pogodile i monopolistički položaj stranih kompanija, a uz to interesi imperijalizma nalažu da se »loš primer« mora uništiti kako ne bi zarazno delovao na druge zemlje Latinske Amerike. Ovi strani pritisci mogu biti raznovrsni, počev od ekonomskih sankcija, političke izolacije i ekonomske blokade, preko psiholoških pritisaka, ubacivanja emigranata, diverzanata i drugih subverzivnih snaga, primene vojnih provokacija, pa do otvorene oružane vojne intervencije.

Napominjući da Kuba, ipak, nije sama i da valja računati na međunarodnu solidarnost u borbi protiv agresije, Če Gevara traži rešenje u najgoroj varijanti — kada bi Kuba sama bila suočena sa agresijom.

Polazeći od osetljivog vojno-geografskog, ostrvskog položaja Kube, te nedovoljnog teškog naoružanja, mornarice i vazduhoplovstva, čija

glavnina takođe može biti brzo uništena, Če Gevara opet vidi izlaz u »primeni koncepcije partizanskog načina ratovanja u odbrani nacije i zemlje«, što bi se izvodilo pod centralizovanom komandom »koja bi davala potrebne direktive i određivala opštu i najširu strategiju«. A zajedno sa partizanskim jedinicama u borbu protiv neprijatelja uključuje se cela zemlja i sav narod. Borba će se voditi svuda — u selu i gradu, zbog čega su potrebne pripreme i obuka u svim sredinama, sa nužnom elastičnošću kako bi svako na svom prostoru mogao najviše doprineti pobiđi.

Važan preduslov za uspeh u oružanoj borbi protiv jačeg neprijatelja jeste da mu se onemogući da napada i tuče rentabilne ciljeve pri čemu naglašava da neprijatelj treba da nailazi samo na pokretljivu i neprobojnu borbenu masu »koja stalno uzmiče i nikada ne predstavlja čvrst front, iako nanosi udare i gubitke sa svih strana«.

Autor uočava i ukazuje na reakcionarnu ulogu SAD u suzbijanju naprednih pokreta u Latinskoj Americi, koji će biti gušeni u »krvi i vatri«. On ukazuje da opasnost ne prestaje ni onda kada na vlast dođu napredne snage, pa završava procenom da će »Jenki« (Amerikanci) protiv naprednih snaga i država intervenisati »iz solidarnosti interesa«, čineći to »svom svojom energijom; oni će narodne snage kažnjavati pomoću svojih destruktivnih oružja kojima raspolaze; neće dozvoliti revolucionarnoj vlasti da se konsoliduje, neće tu vlast priznati, pokušaću da revolucionarne snage razdvoje, ubaciće sve vrste sabotera, stvaraće granične probleme i incidente, okrenuće protiv te revolucionarne vlasti druge reakcionarne države, pokušaću da smrve privredu nove države, jed-

nom rečju, nastojeće da tu novu državu unište».

Slučaj same Kube, koja se sa imperijalizmom bavila pune dve decenije pošto su ovi redovi napisani, zatim, i naročito, slučaj Čilea, odnosno činjenica da je od sto oružanih sukoba razliĉnih razmera, vođenih u svetu »poratnih« decenija, šezdeset vođeno na teritoriji progresivno orijentisanih, nesvrstanih zemalja — potvrdili su i potvrđuju, na žalost, ta Gevarina predviđanja.

Ipak, i pored svih priznanja knjizi »Partizansko ratovanje i revolucija« i pored sveg uvaŹavanja veliĉine Źivotnog dela i Źrtve njenog autora treba reći da ona, objektivno, ne predstavlja analitiĉko i studiozno teorijsko delo o partizanskom ratovanju, jer autor za to nije imao realne mogućnosti a verovatno, ni ambicije. Međutim, neosporna je i najveća vrednost ove knjige u tome što je u njoj Će Gevara sabrao stvarno originalna iskustva iz kubanske gerilske borbe i omogućio ĉitaocima širom sveta da se sa njome izvorno upoznaju. On na to ima i duboko moralno pravo, jer je bio jedna od najmarkantnijih liĉnosti revolucije na tom ostrvu u Karibima. On je i u tome, kao i u svoj svojoj izuzetno bogatoj revolucionarnoj aktivnosti — i u teoriji i u praksi, i u pogledima i u opredeljenjima, i u revolucionarnosti i u etici — inspirisan borbom za oslobođenje ugnjetenih i obespravljenih, za stvaranje novih, socijalistiĉkih društvenih odnosa. On je bio oliĉenje borca koji misli i mislioca koji se bori, liĉnost zainteresovana za mnoga podruĉja nauke i Źivljenja sveta u kome je delovao, što je bilo neuobiĉajeno za tako mlada ĉoveka. Zato mu ne treba zameriti što je u nekim oblastima bio katkad i površan, uto-

pista ili šablonista, gde-gde nedoreĉen, neprihvatljiv, kontraverzan itd., ĉime se, sem ostalog, mogu objasniti i neke njegove postavke u ovoj knjizi, iz koje, inaĉe, izbija Ćeova vernost samom sebi: revolucionar koji sebe smatra marksistom — ujedno je i avanturista i dogmatiĉar; dijalektiĉar koji istiĉe da je veliĉina i uspeh kubanske revolucije u tome što je primenila originalan metod vođenja partizanske oruŹane borbe koji je odgovarao konkretnim prilikama na Kubi — kasnije se pretvara u dogmatiĉara koji pokušava kubansko iskustvo pretvoriti u recept za pokretanje partizanskog rata u zemljama Latinske Amerike, što ga je, na kraju, stajalo glave u šumama Bolivije.

Knjiga Ernesta Će Gevare de la Serne sama se svojim naslovom i sadržajem, poukama i porukama nudi našim vojnim starešinama kao koristan materijal za upoznavanje sa borbom naroda Kube, a posebno onima koji se šire bave izuĉavanjem ratne veštine i, konkretnije, partizanskim naĉinom borbe. Iskustva izneta u njoj, uz nuŹan kritiĉki prilaz, mogu posluŹiti i pri organizaciji vođenja borbenih dejstava naših oruŹanih snaga, pre svega teritorijalnih, kada se nađu na privremeno zaposednutoj teritoriji. Razume se ne kao gotova rešenja, već kao podstrek za kreativno traŹenje naĉina da se postojee, naše mogućnosti, dakle snage i sredstva, maksimalno iskoriste u našim uslovima, na našem ratištu ukljuĉujući tu, u određenim borbenim situacijama, i uspele improvizacije. Tako široko shvaćena i kritiĉki prihvaćena ova Gevarina knjiga zasluŹuje dobrodošlicu, a njen izdavaĉ priznanje ĉitalaca.

Pukovnik Savo ĆEREĆINA